

והשני כי הערת השכל איננה גוררת חיובי מעשה עבודת האלהים מתפלה וצום וצדקה ומעשר וגמילות חסדים ואין אדם מגיע בה לידיעת גבולי העונשין אשר יתחייב בהן המקצר בעבודה והוצרך למעמד וגבול בכל זה בדרך התורה והוראת הנבואה כדי שיסודר לנו הענין המכוון ממנו בהתקבצם והיא עבודת ה' יתעלה כמ"ש (קהלת ג) והאלהים עשה שייראו מלפניו

והשלישי כי ההערה השכלית איננה כוללת כל המצווים מפני קוצר מחשבת קצתם ויתרון הכרת קצתם על קצתם והערה התוריה כוללת כל מי שהגיע לתנאי הצווי על דרך שוה ואם הם חלוקים בהבנתם אותה כמו שהקדמנו בסוף השער הראשון מן הספר הזה ויש שיהיה האדם מקצר בקצת עניניו ומוסיף בקצתם ומתחלפת הערת השכל בו בהתחלף הכרתו וההערה התוריה אינה מתחלפת בעצמה אבל צורתה צורה אחת לנער ולבחור ולישיש ולזקן ולמשכיל ולכסיל ומתחלף המעשה שיהיה מחמתה בכל אשר זכרנו (ס"א כאשר ספרנו) כמ"ש הספר בכלילת ההערה התוריה לכל העם (דברים לא) הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרף אשר בשעריך וגו' ואמר שם תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם

והרביעי כי מן הידוע כי עבודות ב"א חייבין בהן כפי מעלות הטובות עליהם ובכל דור ודור מתחדשות סיבות לעם זולתי עם אחר. מביאות ליחדם בטובה מאת ה' יתעלה וצריך בעבורם שיתיחדו גם הם בתוספת עבודת הבורא מבלעדי שאר העמים ואין דרך לדעת זה מצד השכל לבדו כאשר בחר בנו בהוציאו אותנו מארץ מצרים ובקיעת ים סוף ומה שסמוך להם מן הטובות אשר אין צורך לזכרם בעבור שהן ידועות ומפורסמות ויחדנו הבורא ית' משאר האומות בעבודה חייבנו בה להודות לו ויעד אותנו על קבלתה בהגמול בעוה"ז ובבא מה שלא יסופר מרוב חסד וטובה ממנו ית'. וכל זה לא יתברר כי אם בתורה כמ"ש הכתוב (שמות יט) אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי ועתה אם ישמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי וגו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וגו'

והחמישי כי ההערה התוריה היא הקדמה ומבוא אל הערת השכל וראיה עליו בעבור צורך האדם בנערותו אל חנוך והנהנה ולמנוע תאותיו עד שיחזק ויכון שכלו וכן הנשים וקלי הדעת מן האנשים אינם נמשכים אחר הנהגת השכל מפני חלישות איסורו בהם וקשורו אותם, הצריך הדוחק להנהגה בינונית שיסבלוה ולא יבצר מהם לעמוד בה. וע"כ נוסדו התורות על קטבי היחול והרהות ומי שאינו מקצר בחיובי העבודה יהיה במדרגת החסידים הזכים ויהיה ראוי לגמול העוה"ז והבא. ומי שעולה ממנה אל העבודה שהוא מדרך הערת השכל יגיע אל מדרגת הנביאים ובחירי עליון החסידים ויהי גמולו בעוה"ז השמחה במתיקות עבודת ה' כמ"ש הנביא (ירמיה טו) נמצאו דברך ואוכלם ויהי דברך לי לששון ולשמחת לבבי כי נקרא שמך עלי ה' אלהי צבאות ואמר (תהלים סד) ישמח צדיק בה' וחסה בו ויתהללו כל ישרי לב ואמר (שם צז) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. וגמולו לעוה"ב להגיע אל האור העליון אשר לא נוכל לספרו ולא לדמותו כמ"ש (זכריה ג) אס בדרכי תלך ואם את משמרת תשמור וגם אתה תדין את ביתי וגם תשמור את חצרי ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה ואמר (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם ואמר (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו

והששי כי התורה כללה ענינים לא יוכל השכל (ס"א הספר) לבאר אופני חיובם והם המצות השמעיות וכללים משרשי השכליות. וזה היה בעבור שהיה העם שנתנה להם התורה בעת ההיא בענין גובר התאות הבהמיות עליהם ונחלשו מדעתם והכרתם מהבין הרבה מן השכליות ונתנה בהם התורה בזה מנהג אחד ושבו השכליות והשמעיות אצלם שוים בהערה עליהם ומי ששכלו והכרתו חזקים יתעורר אליהם ויקבלם על עצמו לשני הפנים. ומי שנחלש שכלו מדרך חיובם

יקבלם מצד התורה בלבד וינהג בהם מנהג השמיעות והיתה בזאת תקנת הכל כמ"ש (משלי ג)
דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום

והשביעי כי התורה נגיע אליה במציעות אדם שיראו על ידו אותות ומופתים כל ב"א שוים בהם
מצד הרגשותם לא יוכלו לדחותם ויתברר להם מה שהוא בא בו משם הבורא במופתים
מורגשים ושכליים וזאת תוספת על מה שהטבעו אליו בשרש הבריאה והיצירה מן ההערה
השכלית. ומי שיבחן טובות האלהים עליו אשר ישתווה בהן עם כל בני אדם יאמין בחיוב קבלת
עבודת האלהים בכל מיני השכליות וכשיבחן טובות הבורא עליו אשר יחד בהן עמו משאר
העמים יאמין בחיובו במצות השמיעות מבלעדי שאר האומות. וכן כאשר יבחן טובות האלהים
עליו אשר יחד בהן שבטו מבלעדי שבטי שאר עמו ככהונה ולויה יאמין בחיובו במצות אשר יחד
בהן האלהים שבטו. וע"כ תמצא תורת כהונה ארבעה ועשרים כנגד ארבעה ועשרים טובות
שהטיב בהם הבורא לכהנים והם ארבעה ועשרים מתנות כהונה. ועל ההקשה הזאת כל מי
שיחד האלהים אותו בגובה מבלעדי שאר בני אדם צריך שיחייב את עצמו עבודה שיתיחד בה
מבלעדיה עם השתדלו בעבודה הכוללת אותו עמהם כפי יכולתו והשגתו להודות לה' יתברך על
מה שיחדו בו מן הטוב ויהיה גורם התמדתה ולהוסיף לו עליה ולגמול על עבודתו בבא ולא יהיה
כמי שנא' בו (הושע ב) וכסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל. ומי שמקצר בעבודה על מה שיוחד בו
מן הטובה יגרום לו לקצר במה שיוחדה בו משפחתו ואחר כך במה שיוחד בו עמו ויניח את
התורה. וכיון שאינו מקבל את התורה אינו מקבל חיובי השכליות וכשאינו מקבל מה שמחייבו
השכל עם המצאו לו והתעורר עליו יצא לו מתכונת החי המדבר ויהיו הבהמות מבינות דרך
תקנתם יותר ממנו כמ"ש (ישעיה א) ידע שור קונוהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא
התבונן ויהיה דרכו כדרך מי שנאמר עליו (תהלים לז) כי רשעים יאבדו ואויבי ה' כיקר כרים
כלו בעשן כלו